

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI LA TANZANIA
MTIHANI WA UALIMU DARAJA LA A
VITENDO VYA KUJIFUNZA SANAA

684

Muda: Saa 3

MAJIBU

Mwaka: 2020

Maelekezo

1. Karatasi hii ina sehemu A, B na C.
2. Jibu maswali yote katika sehemu A na maswali mawili kutoka kila sehemu B na C.

maktaba.tetea.org

1. Kwa kutumia michoro, tofautisha kati ya picha nne za rangi.

Picha ya rangi nyekundu (Red): A picture of a red apple, showing a bright red color.

Picha ya rangi ya manjano (Yellow): A picture of a yellow sun, showing a bright yellow color.

Picha ya rangi ya kijani (Green): A picture of a green leaf, showing a vibrant green color.

Picha ya rangi ya bluu (Blue): A picture of a blue sky, showing a clear blue color.

2. Taja vifaa vivili unavyoweza kuvitumia kuwashirikisha dhana ya rangi kwa watoto wa Elimu ya Awali na kwa kila kimudu elezea jinsi utakavyokitumia.

Mipira ya rangi: Tumia mipira ya rangi tofauti, kama nyekundu, manjano, na bluu. Waulize watoto “Mpira huu ni rangi gani?” ili watambue rangi, k.m. “Huu ni nyekundu.”

Karatasi za rangi: Tumia karatasi za rangi, kama kijani na manjano. Waulize watoto wakate na kupamba, k.m. “Kata karatasi ya manjano,” ili wajifunze rangi kwa vitendo.

3. Elezea kwa kifupi hatua nne za usani wa picha kwa rangi za maji.

Kuandaa vifaa: Andaa rangi za maji, brashi, na karatasi ili kupaka rangi.

Kuchora muundo: Chora muundo rahisi, kama duara la jua, kwenye karatasi.

Kupaka rangi: Tumia brashi kupaka rangi, kama manjano kwa jua, kwa uangalifu.

Kukausha picha: Acha picha ikauke, kisha uionyeshe watoto na kuelezea rangi zilizotumika.

4. Kwa kifupi, eleza umuhimu wa unamu mwororo na kwaruzi. Toa hoja mbili kwa kila unamu.

Unamu mwororo (Soft texture):

Kusaidia kugusa: Unamu mwororo, kama pamba, unawasaidia watoto kugusa na kujifunza kwa urahisi.

Usalama: Ni salama kwa watoto, kama kutumia udongo laini, ili wasiumie.

Unamu kwaruzi (Rough texture):

Kukuza udadisi: Unamu kwaruzi, kama jiwe, unawafanya watoto wachunguze tofauti za unamu.

Kujifunza kwa vitendo: Inawasaidia kujifunza, kama kugusa karatasi ya mchanga ili kuelewa kwaruzi.

5. (a) Eleza maana ya kuchapa.

(b) Bainisha hatua tatu za kuchapa sarafu ya Shilingi Mia Mbili kwa njia ya kusugua.

(a) Maana ya kuchapa:

Kuchapa ni kumudu picha au muundo kwa kupaka rangi kwenye uso, kisha kuweka karatasi juu yake na kusugua ili picha ihamie kwenye karatasi.

(b) Hatua tatu za kuchapa sarafu ya Shilingi 200:

Kuweka sarafu: Weka sarafu ya shilingi 200 kwenye meza na uweke karatasi juu yake.

Kusugua kwa rangi: Tumia rangi ya mbao (krayoni) kusugua juu ya karatasi ili muundo wa sarafu uonekane.

Kuchunguza picha: Ondoa karatasi na uonyeshe picha ya sarafu iliyochapwa, kama namba 200 na muundo wake.

6. Ainisha sifa nne za kufundishia na kujifunzia somo la Vitendo vya Sanaa.

Kuvutia: Somo liwe la kuvutia, kama kutumia rangi za maji kupaka picha za wanyama.

Usalama: Vifaa viwe salama, kama kutumia rangi zisizo na sumu kwa watoto.

Kushirikisha: Somo lishirikishe watoto, kama kuwapa brashi za kupaka rangi.

Kukuza ubunifu: Somo liwasaidie watoto kuwa wabunifu, kama kuchora picha za mawazo yao.

7. Taja hatua nne za utengelezaji wa yai kwa kutumia udongo wa nyanzi.

Kuandaa udongo: Chukua udongo wa nyanzi na uukande hadi uwe laini.

Kufinyanga yai: Finyanga udongo kwa mikono ili uwe na umbo la yai.

Kupamba yai: Tumia vifaa, kama rangi au mawe madogo, kupamba yai ili liwe zuri.

Kukausha yai: Acha yai likauke kwenye jua au hewa ili liwe gumu.

8. Bainisha mbinu nne zinazofaa kufundishia mada ya ufundi kwa watoto wa Elimu ya Awali.

Kutumia mifano: Onyesha mifano, kama yai la udongo, ili watoto waigae.

Kushirikisha watoto: Wape watoto vifaa, kama udongo, ili wafanye ufundi wao.

Kutumia nyimbo: Tumia nyimbo, kama “Tufinye udongo,” kufanya ufundi uwe wa kufurahisha.

Kusimulia hadithi: Simulia hadithi, kama “Sungura alifanya kikapu,” kuwafundisha ufundi.

9. Ukiwi ni mwalimu wa somo la Vitendo vya Sanaa muktasarija, taja msingi minne ya kuzingatia katika ufundaji wa vifani mbalimbali.

Usalama: Vifaa viwe salama, kama kutumia rangi zisizo na sumu kwa watoto.

Urahisi: Vifani viwe rahisi, kama kuchora duara, ili watoto wafanikishe.

Kuvutia: Vifani viwe vya kuvutia, kama kupaka rangi za manjano kwenye jua.

Kushirikiana: Wasaidiane, kama watoto wawili wakishirikiana kupaka picha moja.

10. (a) Eleza maana ya wimbo.

(b) Bainisha hatua tatu za kufundishia wimbo mpya kwa watoto wa Elimu ya Awali.

(a) Maana ya wimbo:

Wimbo ni nyimbo au midundo inayotumiwa kufundisha au kufurahisha, kama “Twinkle, Twinkle, Little Star,” inayosaidia watoto kujifunza kwa furaha.

(b) Hatua tatu za kufundishia wimbo mpya:

Kuimba wimbo: Mwalimu aimbe wimbo, kama “Mwezi unang’aa,” kwa sauti wazi ili watoto wasikie.

Kushirikisha watoto: Waulize watoto waimbe pamoja, kama “Tuimbe ‘Mwezi unang’aa’ pamoja.”

Kurudia wimbo: Rudia wimbo mara kadhaa, kama kuimba mara 3, ili watoto wakumbuke.

11. Chambua vifaa sita vya uchoraji vinavyotumiwa na watoto wa Elimu ya Awali na kila kimudu eleza sifa yake.

Rangi za maji: Ni za kumudu rangi, kama kupaka picha ya jua, na ni rahisi kutumia.

Krayoni: Ni za mbao, kama krayoni nyekundu, na ni salama kwa watoto.

Penseli: Ni za kuchora mistari, kama kuchora duara, na ni rahisi kushika.

Brashi: Ni za kupaka rangi, kama brashi ndogo, na husaidia kupaka rangi sawasawa.

Karatasi: Ni za kuchorea, kama karatasi nyeupe, na ni rahisi kuchora juu yake.

Udongo: Ni wa kufinyanga, kama udongo wa nyanzi, na husaidia kufanya maumbo.

12. Kwa kutumia mifano, fafania manufa sita anayopata moto wa Elimu ya Awali anaposhiriki katika ufundaji wa vifani mbalimbali.

Kukuza ubunifu: Anapochora jua, anajifunza kufikiri kwa ubunifu.

Kukuza ujuzi wa mikono: Anapofinyanga udongo kuunda yai, anakuza ujuzi wa mikono.

Kujifunza rangi: Anapopaka rangi nyekundu kwenye picha, anajifunza rangi.

Kushirikiana: Anaposhirikiana na wenzake kupaka picha, anajifunza ushirikiano.

Kukuza udadisi: Anapochunguza unamu wa udongo, anakuza udadisi.

Kufurahia: Anapochora picha ya nyota, anafurahia na kupunguza msongo wa mawazo.

13. Kwa kutumia michoro, eleza hatua sita za utengelezaji wa kifani cha ngoma sahili.

Step 1: Chukua chupa tupu ya plastiki na uikate juu ili iwe wazi (open container).

Step 2: Chukua ngozi ya plastiki au karatasi ngumu na uikate kwa umbo la duara linalofunika mdomo wa chupa.

Step 3: Weka ngozi au karatasi juu ya mdomo wa chupa na uifunge kwa mkanda wa wambiso.

Step 4: Tumia rangi za maji kupaka chupa, kama rangi nyekundu, ili iwe ya kuvutia.

Step 5: Pamba kwa vifaa, kama kuweka mawe madogo au karatasi za rangi juu ya ngoma.

Step 6: Tumia vijiti viwili vidogo kupiga ngoma ili kuona kama inatoa sauti.

14. Chambua vigezo sita ambavyo mwalimu anapaswa kuzingatia anapochagua katika muktasari wa Vitendo vya Sanaa kwa watoto wa Elimu ya Awali.

Usalama: Vifaa viwe salama, kama rangi zisizo na sumu, ili watoto wasiumie.

Urahisi: Vifani viwe rahisi, kama kuchora duara, ili watoto wafanikishe.

Kuvutia: Vifaa viwe vya kuvutia, kama rangi za manjano, ili watoto washiriki.

Umri wa watoto: Vifani vilingane na umri, kama kufinyanga udongo kwa watoto wa miaka 4.

Kushirikiana: Vifani vishirikiane, kama watoto wawili wakipaka picha moja.

Kukuza ubunifu: Vifani viwasaidie watoto kuwa wabunifu, kama kuchora picha za mawazo yao.

15. Kwa kutumia mifano ya umahiri wa Upakaji Rangi, eleza vipengele vifuatavyo vya Andalio la Somo:

(a) Umahiri mkuu

(b) Umahiri mahususi

(c) Shughuli za kutendwa na mwalimu

(d) Shughuli za kutendwa na mwanafunzi

(e) Viashiria pendezekezwa vya utendaji

(a) Umahiri mkuu:

Kujifunza kupaka rangi, k.m. watoto wajifunze kupaka rangi kwenye picha za wanyama.

(b) Umahiri mahususi:

Watoto wajifunze kupaka rangi nyekundu kwenye picha ya tunda la chungwa.

Watoto wajifunze kupaka rangi kijani kwenye picha ya mti.

(c) Shughuli za kutendwa na mwalimu:

Kuandaa picha za tunda na mti kwa ajili ya kupaka rangi.

Kuelezea jinsi ya kupaka rangi, k.m. “Tumia rangi nyekundu kwa tunda.”

Kuonyesha jinsi ya kupaka rangi kwa brashi kwa usahihi.

(d) Shughuli za kutendwa na mwanafunzi:

Kuchukua brashi na rangi nyekundu kupaka picha ya tunda.

Kupaka rangi kijani kwenye picha ya mti kwa uangalifu.

Kuonyesha picha zao zilizopakwa rangi kwa mwalimu.

(e) Viashiria pendezekezwa vya utendaji:

Mwanafunzi anaweza kupaka rangi nyekundu kwenye tunda bila kumudu nje ya muundo.

Mwanafunzi anaweza kutumia rangi kijani kupaka mti kwa usahihi.

Mwanafunzi anashirikiana na wenzake wakati wa kupaka rangi.

16. Chambua mambo matano muhimu ambayo mwalimu wa Elimu ya Awali anapaswa kuyajua kabla ya kufundishia.

Umri wa watoto: Ajue umri wa watoto, k.m. miaka 4-6, ili apange shughuli zinazofaa.

Uwezo wa watoto: Ajue uwezo wao, k.m. wengine wanaweza kupaka rangi, wengine bado.

Vifaa vinavyopatikana: Ajue vifaa aliyonayo, kama rangi za maji, ili apange shughuli.

Mazingira ya darasa: Ajue mazingira, kama nafasi ya kupaka rangi, ili kuhakikisha usalama.

Malengo ya somo: Ajue malengo, kama kufundisha kupaka rangi, ili apange shughuli zinazolenga malengo.